

BICAMERALISM *VERSUS* UNICAMERALISM ÎN SUEZIA: ISTORIE ȘI CONTEMPORANEITATE

Doctor în drept, profesor universitar **Carolina SMOCHINA**

Universitatea Europeană din Lefke, North Cyprus

Doctor în științe juridice, profesor universitar **Andrei SMOCHINĂ**

Institutul de Științe Juridice și Politice al AȘM

BICAMERALISM VS. UNICAMERALISM IN SWEDEN: HISTORY AND PRESENT TIMES

Summary. There are no doubts today about the fact that the transition in Sweden in the second half of the XX-th century from a two-chamber parliament to a one-chamber parliament led to deep social and economic changes and resulted in the advancement of the civil society as the centerpiece of the political scene.

The discussions about the need to modify the structure of parliament in Sweden have been present throughout the political discourse during the second half of the XX-th century. While in the beginning these were kept at a rather theoretical level, the discussions took the form of practical instruments starting with the 1970 s. Some political parties have profited from the new system, as did the quality of the functioning of the parliament and the debates in the Swedish legislature.

The scope of this article is a narrow field. It considers the process of transition from a two-chamber parliament to a one chamber parliament in Sweden. It starts with the theoretical review of the development of the legislative power in Sweden. It later successively moves to review the transition and concludes with the review of the advantages of the Swedish monocameral parliamentary structure.

The different aspects of subject that is suggested for a scientific review have drawn the attention and will certainly become a topic of further discussion for researchers.

Keywords: unicameralism, bicameralism, democratic governance, Parliament.

Rezumat. Actualmente nu mai există niciun dubiu în privința faptului că trecerea în a doua jumătate a secolului al XX-lea de la bicameralism la unicameralism în Suedia a suscitat schimbări economice și sociale profunde, determinând avansarea impresionantă a societății civile organizate în prim-planul scenei politice.

Discuțiile privind oportunitatea schimbării paradigmei parlamentului în Suedia au reprezentat o constantă a discursului politic în a doua jumătate a secolului al XX-lea. Deși, la acel timp, discuțiile s-au dat pe un teren teoretic, începând cu anul 1970 ele sunt animate prin instrumente practice. Partidele politice au fost avantajate de noul sistem, iar calitatea funcționării parlamentului și a dezbaterilor din legislativul suedez a crescut vertiginos.

Aria cuprinderii prezentei lucrări vizează un segment îngust al fenomenului, precum alegerea între un sistem parlamentar bicameral și un sistem unicameral în Suedia. Ea debutează cu raționamente teoretice privind dezvoltarea autorității legiuitoare în această țară, pentru a analiza apoi – în mod succesiv – trecerea de la parlamentul bicameral la cel unicameral, studiul încheindu-se cu unele considerații privind avantajele unicameralismului parlamentar suedez.

Diverse aspecte ale problematicei propuse în studiul științific au devenit și, suntem siguri, vor constitui obiect de discuție pentru cercetători și nu numai.

În lucrare se analizează diferite abordări istorice ale fenomenului parlamentarismului în Suedia. Sunt reflectate abordările teoreticienilor privind diferite etape de dezvoltare și manifestare practică a instituției parlamentului, precum și semnificația parlamentului unicameral suedez la etapa contemporană.

Cuvinte-cheie: unicameralism, bicameralism, guvernare democratică, parlament.

TEMEIURI ȘTIINȚIFICE PRIVIND IDENTIFICAREA PROBLEMEI DE CERCETARE

O amplă cunoaștere și o percepere adecvată a instituționalizării structurii parlamentului din Suedia, a principiilor constituționale care stau la baza acestuia, a fenomenului trecerii de la sistemul bicameral la sistemul parlamentar unicameral ne-a facilitat-o Lars

Davidsson, într-un capitol intitulat *Riksdagen* despre politica constituțională suedeză [1]. El continuă o tradiție intelectuală națională și integrează o experiență istorică deosebită, amintind de principiul competenței legislative, de calitatea funcționării parlamentului și a dezbaterilor dintr-un legislativ unicameral, prezintă argumentele, în fond, care au favorizat instituirea unei structuri noi a legislativului suedez.

Riksdagul (parlamentul), organul reprezentativ suprem al poporului din Suedia, a fost și rămâne un laborator de idei și promotor de principii de guvernare democratică, precum și formator de standarde, recunoscute și demne de urmat, în privința activității parlamentare și punerii în practică a funcțiilor și atribuțiilor instituției legislative determinate de Legea Supremă a Suediei. Analiza evoluției modificărilor substanțiale a organizării și funcționării forului reprezentativ suedez oferă o retrospectivă complexă asupra cadrului legislativ și instituțional și reprezintă un domeniu referențial cu care se confruntă mai multe state, devenite recent membre ale Uniunii Europene, pentru a explica mai bine mersul lucrurilor de acum și nu numai.

Or, în funcție de țară, conceptul de bicameralism sau unicameralism parlamentar este mai mult sau mai puțin universalist. Totuși, realitatea denotă că în urma evoluțiilor din a doua jumătate a secolului al XX-lea, într-o serie de state a fost înregistrată trecerea de la bicameralism la unicameralism, și anume în Noua Zeelandă (1950), Danemarca (1953) și Islanda (1991).

Aici ar fi cazul să amintim că din 28 de state care fac parte din Uniunea Europeană, 14 au parlamente structurate în două camere și 14 parlamente unicamerale. Fiecare dintre sistemele parlamentare în cauză conțin avantaje și dezavantaje inerente.

Această poziție este, în viziunea noastră, lesne aplicabilă. Doctrinarii și parlamentarii suedezi facilitează schimbul de informații și cunoștințe cu implicații teoretice și, îndeosebi, practice, ajutând statele noi, inclusiv Republica Moldova [2], să-și dezvolte capacitățile instituționale din diferite domenii de activitate, punând accent pe asigurarea participării depline și conștiente a tuturor cetățenilor în activitatea organelor administrației publice centrale și locale.

Realitatea denotă că instrumentele doctrinei suedeze, prin care voința populară a reușit să se afirme și să se manifeste, sunt: dialogul – fundamentul de formare liberă a opiniei, împărtășit de cetățenii Suediei; obținerea unui consens dinamic; colaborarea organizațiilor societății civile în procesul decizional al statului – toate acestea contribuind la trecerea de la parlamentul bicameral la un legislativ unicameral. În doctrina juridică suedeză [3] se expune opinia conform căreia chestiunea trecerii la un regim parlamentar cu o singură cameră reprezintă o decizie de maximă responsabilitate. Această decizie a fost adoptată doar după ce s-a răspuns în prealabil la mai multe întrebări, dintre care la una principală: este oare societatea suedeză pregătită pentru a reforma structura legislativă?

FUNDAMENTAREA ISTORICĂ A ASCENSIUNII SPRE O GUVERNARE DEMOCRATICĂ ÎN SUEDEA

Pentru a cunoaște și înțelege adecvat ascensiunea Suediei spre principiile de guvernare democratică, vom aminti evenimentele din timpul domniei lui Gustav Eriksson Vasa, rege al Suediei în anii 1523–1560. Regele Gustav Eriksson Vasa era atașat de popor, față de care a manifestat în permanență un acut simț al datoriei, participa la toate acțiunile în desfășurare și parcurgea țara în lung și-n lat pentru a controla personal aplicarea *corectă și uniformă* a legilor [4].

Cu o contribuție majoră a venit și Gustav al II-lea Adolf (1611–1632), considerat până în prezent cel mai mare rege al Suediei: el a reformat instituțiile de stat, a deschis țara spre cultura occidentală și a modernizat economia, a înființat primul „gymnasium” (1623) ca să poată pregăti temeinic elevii pentru învățământul superior, a revitalizat Universitatea din Uppsala [4, p. 13].

În acest context, sunt de notat și realizările regelui Carol al XI-lea (1660–1697) care a desființat o clasă socială nepopulară, cea a nobilimii, în înțelesul pe care termenul îl avea până atunci, introducând o lege denumită „Tabel al rangurilor”, un document, după unii autori, de cea mai mare importanță pentru istoria autorităților publice centrale și locale ale Suediei, în care se stipulau condițiile pentru a accede la o funcție din aparatul de stat civil sau militar. În orice caz, important este că, în esență, se hotăra ca toate aceste funcții să fie acordate *după merite* și nu după originea socială [4, p. 13].

Noile criterii de promovare vor democratiza societatea suedeză și-i vor imprima o linie de dezvoltare lentă, dar sigură, care va constitui unul din elementele de bază a ceea ce se va numi mai târziu „modelul suedez” [4, p. 15]. În acest context trebuie abordat și procesul de responsabilizare a funcționarilor din aparatul de stat al Suediei.

Este cazul să explicăm că în așa-numită „Eră a libertății” (1719–1772), forma de guvernământ suedeză prin intermediul instituției parlamentarismului a început să se contureze și a evoluat pe o cale nouă – în Suedia puterea legiuitoare și executivă ajunge în mâinile Riksdagului (Parlamentul) și ale Consiliului de Stat. Aceste instituții au impus o nouă constituție, care abolea monarhia absolută în favoarea celei parlamentare. S-a dezvoltat un regim parlamentar, în sensul că partidul majoritar din Riksdag desemna guvernul (Consiliul) care, la rândul său, purta responsabilitate în fața Riksdagului [4, p. 18].

Merită a fi reținute și realizările regelui Gustav al

III-lea (1771–1792). În timpul domniei sale a fost abolită tortura, s-a acordat libertate presei (1774), a fost legiferată toleranța religioasă etc. [4, p. 18].

George Cristea, suedez de origine română, cercetător și cadru didactic la Dramatiska Institutet, care a publicat o carte de ținută *Regi și diplomați suedezi în spațiul românesc: secolele XVII–XX*, menționează că una din prioritățile lui Oscar al II-lea (1829–1907), investit cu prerogativele regale la 6 iunie 1872, a fost politica de promovare a bunăstării materiale a popoului [4, p. 191], oferind o bază de principii și reguli investite cu autoritatea statului. Totodată, este de luat în calcul și practica regimurilor de guvernare suedeze, astfel să fie valorificate învățămintele bazate pe experiența istorică din spațiul național al Suediei.

CONSTITUIREA PARLAMENTULUI BICAMERAL ÎN SUEZIA

Este adevărat că odată cu trecerea omenirii de la epoca medievală la cea modernă, care începe cu secolele XV–XVI, are loc formarea unei inedite mentalități politice și de drept referitoare la relațiile economice etc. Demarează procesul constituirii statului contemporan, care se deosebește radical de instituțiile statale din epoca precedentă.

De o atenție deosebită a beneficiat, în contextul dat, problema privind începuturile fenomenului de guvernare reprezentativă, inițiată anume în această perioadă. Instituțiile reprezentative au asigurat participarea maselor populare în viața publică și de stat. Instituția parlamentului și-a găsit o largă dezvoltare în statele Europei Occidentale în sensul avansării ei pe calea modernizării, a lărgirii potențialului democratic al modelului teoretic și nu numai.

Un tablou similar se atestă în Suedia. Originile democrației parlamentare se regăsesc la începutul secolului al XIX-lea într-un șir de legi constituționale: *Forma de guvernământ* din 6 iunie 1809, *Actul Riksdagului* din 10 februarie 1810, *Actul de succesiune* din 26 septembrie 1810 și *Actul cu privire la libertatea presei* din 12 iunie 1812 [5].

Situația social-politică, economică, juridică și culturală a locuitorilor Suediei s-a îmbunătățit extrem de mult la începutul secolului al XIX-lea. S-a declanșat o situație istorică inedită: evoluția societății marchează diferențe ce necesită a fi luate în seamă la reconsiderarea importanței reformelor în domeniul administrației publice. Această situație nu este întâmplătoare. Ea aduce modificări esențiale în ce privește activitatea autorităților statului. În condițiile consolidării relațiilor noi capitaliste, autoritățile statului, în exercitarea funcției de legiferare și în procesul de guvernare deja

se ghidează de prescripțiile normative cuprinse în prima Constituție a Suediei din 1809 [5].

Regele Gustav al IV-lea Adolf a fost înlăturat de la putere prin lovitură de stat în martie 1809. A apărut necesitatea de a limita puterea regelui, ceea ce și-a găsit reflectare în constituția adoptată în mare pripă de Riksdag la 6 iunie 1809. Necesitatea unei constituții se explică prin aspirația Riksdagului și a Consiliului de stat de a deține o influență mai mare în afacerile publice [6].

Legea Parlamentului din 1810 conținea reguli referitoare la procedura parlamentară în ceea ce privește dezbaterile, procedura de votare etc. Prin legea respectivă a fost legiferată structura organului reprezentativ, compus de data aceasta din reprezentanți a patru stări sociale: nobilimea, clerul, orașenii și țărani [7].

O importanță deosebită în dezvoltarea parlamentarismului are modificarea Constituției suedeze din 1886. În urma acesteia, dieta s-a despărțit în două camere care au și format parlamentul Suediei. Separația s-a declanșat în momentul în care noul Act al Riksdagului reglementa alegerea Camerei superioare de către autoritățile locale pe baza unui cens de vârstă și de proprietate. Parlamentul apare, prin urmare, ca un organ reprezentativ suprem structurat în două camere [7]. Astfel, bicameralismul a fost justificat prin asigurarea unei garanții în aplicarea principiilor democratice și a autonomiei parlamentului, poporul suedez a început să fie reprezentat în două camere diferite, constituite pe principii noi.

Prima cameră a fost formată din membri aleși în mod direct de către segmentul din populație cu drept de vot. Principiul „Un cetățean, un vot” a stat la temelia sistemului electoral, la alegerea reprezentanților în prima cameră din parlament. Camera avea 190 de membri până în anul 1894. Numărul membrilor a fost avansat până la 230 de membri pentru restul timpului cu un sistem bicameral [8].

Membrii din camera superioară erau aleși printr-o procedură totalmente diferită în comparație cu camera inferioară. Astfel, deputații din cea de-a doua cameră – superioară – nu erau aleși prin votul direct al popoului, spre deosebire de prima cameră – inferioară. Ei erau aleși în mod indirect de către consiliile județene, la fel și de către membrii consiliilor municipale din orașele care nu aparțineau de vreun consiliu județean.

Sistemul de votare se evidențiază în realitate prin faptul că existau alegeri municipale care în mod indirect influențau configurația din cea de-a doua cameră. În aceste condiții, carența majoră a alegerilor municipale consta în faptul că majoritatea localnicilor nu aveau drept de vot. Existau și cerințe specifice, de a poseda un anumit venit pentru a dispune de dreptul de vot. Veniturile erau, la rândul lor, clasificate în diferite

nivele, ceea ce în realitate însemna că persoanelor cu cens de avere mare le revenea dreptul de a dispune de mai multe voturi. Sistemul electoral favoriza chiar și companiile care aveau și ele drept de vot.

A doua cameră, superioară, întrunea 150 de membri. Drept rezultat, cea de-a doua cameră a constituit un forum și un spațiu de reprezentare a cetățenilor din regat care se bucurau de un cens de avere mai mare [8].

O altă delimitare consta în faptul că perioadele de mandat ale ambelor camere vizau și ele inegalități. Prima cameră era realeasă în întregime, pe când cea de-a doua era reînnoită la fiecare alegere doar cu o treime. Prin acest sistem s-a dorit crearea unei situații în care cea de-a doua cameră să fi fost mai stabilă din punct de vedere politic în raport cu prima cameră.

Astfel s-a urmărit crearea unei garanții pentru a evita situația în care legislativul era influențat de schimbări rapide ale opiniei publice. Legislatorul își propunea crearea unui compromis între două părți în privința formării unui echilibru de putere care se presupunea că ar apărea în parlament între conservatori și radicali [9]. Legislatorul se afla în identificarea unei înțelegeri a celor două părți, se străduia să ajungă la un compromis între ambele camere ale parlamentului. Și în Camera de jos, pe de o parte, erau conservatorii care doreau stabilitate, iar pe de altă parte erau radicalii care acționau pentru o schimbare continuă și creștere de influență.

Fiecare moțiune avea nevoie de sprijinul ambelor camere pentru ca un proiect de lege să treacă prin parlament. Prima rațiune, avută în vedere, era reconsiderarea rolului ambelor camere în activitatea elaborării și adoptării legilor, cunoscut fiind faptul că relațiile dintre camere erau simetrice. Există posibilitatea votului comun în cazul amendamentelor la proiectul de buget sau al reglementărilor ce țineau de finanțele de stat. Însă nu trebuie omise și alte aspecte. Această modalitate permitea extinderea treptată a ariei de acțiune influentă a primei camere din parlament.

REFORMA PARLAMENTARĂ

Începând cu mijlocul secolului al XX-lea, Suedia accede la o nouă treaptă, net superioară, în dezvoltarea constituțională. Intră în vigoare noi acte constituționale: *Forma de guvernământ* din 17 februarie 1974, *Actul de succesiune la tron* din 26 februarie 1810 și *Actul cu privire la libertatea presei* din 1949, cu modificările din 27 februarie 1974, *Actul Riksdagului* din 28 februarie 1974.

În anul 1971, Suedia a renunțat la sistemul bicameral, instituind actuala Adunare Populară bazată pe

valorile democratice, constituită dintr-o singură cameră legislativă și având un număr de 350 de deputați. Partidele de la putere aveau 150 de deputați, iar cele din opoziție – exact același număr de legislatori. Frecvent însă, deciziile votate întruneau 175 de voturi pro și 175 de voturi împotriva. În asemenea circumstanțe, președintele Parlamentului trăgea la sorți pentru a tranșa disputa și, în funcție de tragerea la sorți, se decidea adoptarea sau respingerea hotărârii. Iată de ce Riksdagul din legislatura 1971–1975 a fost denumit „Riksdagul de loterie”. Astfel, în anul 1975 s-a decis ca noul Riksdag să fie constituit din 349 de membri, tocmai pentru a se evita situațiile de genul celor enunțate anterior [10].

Așadar, poporul suedez se află în prezența democrației reprezentative care presupune, cu necesitate: deputații sunt aleși în mod direct și proporțional de cetățenii cu drept de vot. A dispărut structura veche cu un parlament bicameral care avea o cameră aleasă în mod direct și o altă cameră aleasă indirect și periodic reînnoită [11].

Cu toate acestea, din punct de vedere istoric, doctrina democrației unui parlament unicameral, ceea ce determină dreptul constituțional din punct de vedere teoretico-științific, era cunoscută din perioada democratizării Suediei. Aici sunt aduse în atenție discuțiile restrânse din anul 1921 referitoare la întrebarea reformei constituționale centrale – o Suedie cu un sistem parlamentar uni- sau bi- cameral. Este adevărat că evenimentele istoriei au condus către anumite asemănări și deosebiri fundamentale ale instituțiilor reprezentative ale țărilor civilizației vestice.

Întrebarea a devenit mai actuală în anii 1950–1960. A apărut o majoritate parlamentară care își dorea o tranziție spre un sistem parlamentar unicameral. Pentru a pune în evidență momentele cheie ce îi apropia sau îi distanța pe reformatori, în anul 1954 a fost creată o Comisie constituțională. Majoritatea cercetătorilor și-au prezentat concluziile doctrinale în anul 1963 [12]. În contextul celor expuse, Comisia constituțională era formată în mare parte din politicieni din Partidul Social Democrat și Partidul Liberal [13].

Comisia constituțională nu putea ajunge la un acord referitor la tranziția de la un sistem bicameral la un sistem unicameral. Majoritatea membrilor comisiei care au investigat problema reformei susțineau cauza abolirii sistemului bicameral prin argumentul că poporul este cel mai bine reprezentat de o cameră aleasă prin vot direct. Pornind de la aceste viziuni, tranziția la un sistem unicameral s-a considerat cea mai firească, deoarece Suedia nu era o federație și nici o țară cu minorități naționale sau grupuri sociale [14].

ALEGEREA ÎNTRE UN SISTEM PARLAMENTAR UNICAMERAL ȘI UN SISTEM BICAMERAL: ARGUMENTE PRO ȘI CONTRA

În continuare vom aduce argumente *pro* și *contra* sistemului parlamentar unicameral. Acestea vor viza, în primul rând, avantajele și dezavantajele regimului parlamentar nominalizat. În dinamica realităților de la mijlocul secolului trecut, examinând argumentele pentru menținerea sistemului bicameral, subliniate în ancheta constituțională suedeză din anul 1963, se menționează că ele au legături puternice cu argumentele generale pentru bicameralismul din Marea Britanie [14]. În raportul Ministerului Justiției referitor la propunerile cu privire la construcția parlamentară se regăsesc trei argumente generale în favoarea menținerii unui sistem bicameral în Suedia: *Continuitate, Decizii Pripite și Calități personale specifice* [15].

Argumentul *Continuitate*: camera superioară poate fi necesară, deoarece ar acționa ca o protecție împotriva schimbărilor în opinia publică suedeză, transformări care erau tot mai rapide și schimbătoare. Acest concept își are originea în epoca pre-democratică, atunci când se presupunea că era necesar de a limita inconsecvența poporului pentru ca însăși politica să fie constantă [16]. Aici identificăm o conexiune clară cu argumentul din doctrina dreptului parlamentar din Marea Britanie în ceea ce privește *continuitatea*. Important este că și constituționalismul suedez își are sursele în cel britanic. Cazul britanic se exemplifică prin termenii îndelungați de mandat al membrilor Camerei Lorzilor.

Cel de-al doilea argument, denumit de către Comisia constituțională drept *Decizii pripite*, a însemnat că o a doua cameră ar oferi protecție în formă de atenuare sau blocare a deciziilor luate în mare pripă de către camera inferioară [17]. Deciziile bine gândite și revizuite de camera a doua sunt considerate atât o contribuție importantă în procesul decizional al parlamentului de către Camera Lorzilor din Marea Britanie, cât și un argument important pentru menținerea bicameralismului ei.

Al treilea argument doctrinar important: *calități personale specifice*. Conform acestei teorii se consideră importantă pentru camera superioară contribuția cu calitățile sale speciale la lucrările parlamentului. Aici se presupunea, în principal, implicarea persoanelor care s-au remarcat în alte domenii decât politica [28]. Realitatea a demonstrat că acesta este cel mai viabil pro-argument în Marea Britanie.

La fel ca și în Regatul Unit al Marii Britanii, în Suedia nu au fost abordate două categorii generale de

argumente în favoarea sistemului bicameral: *protecția minorităților naționale și mărimea sau dimensiunea geografică a statului*.

În același context, în continuare este stipulat că diferența între argumentarea pro-bicamerală suedeză și cea din Marea Britanie este ceea ce anterior a fost numit argumentul *eficiență*, fapt care presupune că ambele camere pot contribui la creșterea eficienței parlamentului ca un tot întreg și indestructibil.

REZULTATE

Odată ce menirea parlamentului rezidă în a edicta legi, este vital ca autoritatea legislativă să ocupe locul oportun în sistemul autorităților publice ale statului. Considerăm citatul de mai jos semnificativ pentru conceptul general și modul de gândire circumscris unei analize contextuale de idei referitoare la structura parlamentului. „Camera Lorzilor beneficiază în mod tradițional de o funcție complementară prin compoziția sa; prin prezența unui contingent mare de membri politic neafiliați care activează ca indivizi și nu drept reprezentanți ai unei circumscripții electorale, precum și prin competențele și procedurile sale. Drept urmare, Parlamentul Marii Britanii este construit în baza doctrinei: camera a doua – cameră complementară” [19].

Tratarea argumentelor în favoarea parlamentului bicameral în doctrina engleză se face în contextul abordării științifice a subiectului abordat. Felul de gândire și ideea generală comună a tuturor argumentelor în favoarea unui sistem bicameral era că puterea trebuie să fie distribuită, separată. Aceasta semnifică, de exemplu, în cazul doctrinei dreptului constituțional din Marea Britanie următoarele: Camera Comunelor posedă atribuții cu putere primară în cazul când Camera Lorzilor deține exclusiv atribuții cu putere complementară. În legea respectivă se subliniază expres: „Rolul celei de-a doua camere ar trebui să continue să completeze, mai degrabă decât să dubleze, rolul Camerei Comunelor” [20].

În acest context, se evidențiază o valoare intrinsecă prin faptul că indiscutabil Camera Lorzilor este o cameră superioară care aduce contribuții complementare și vine cu alte perspective. „Camera Lorzilor trebuie să fie complementară Camerei Comunelor, ea are un alt fel de membri și oferă o voce distinctă în examinarea și revizuirea legislației” [21].

Pe de altă parte, cele mai plauzibile în cercetările elaborate de guvernul britanic au fost tocmai argumentele conectate la perspectiva complementară. În comparație cu dezbaterile din Suedia, acest argument a fost invocat considerabil mai mult în Marea Britanie. Un exemplu evident în acest sens este declarația

ce urmează, care este fraza de deschidere a descripției funcției de membru al Camerei Lorzilor, preluată de pe pagina web a parlamentului Regatului Unit: „Mulți membri (colegi) au un fundal politic, alții nu. Ei reprezintă o gamă largă de profesii – în medicină, drept, afaceri, artă, știință, sport, educație, forțele armate, diplomație și servicii publice” [22].

Se consideră că existența și formatul Camerei Lorzilor se legitimează prin argumentul că ea contribuie cu un alt punct de vedere sub formă de cunoștințe de specialitate și experiență în mai multe discipline. Ne aflăm în prezența unor comandamente ce ne obligă să le cunoaștem în anumite cristalizări prin care se manifestă. Cunoașterea regulilor de civilizație în care s-au conturat normele dreptului parlamentar englez este foarte importantă pentru demersul cercetării noastre.

Principalele configurații între argumentarea generală pentru bicameralismul suedez și cel din Marea Britanie se găsesc în primele două clasificări: *revizuire* și *stabilitate*. Cele mai mari diferențe între argumentul general și argumentele guvernului britanic țin de protecția minorităților și de spațiul geografic.

În Marea Britanie, argumentele legate atât de *protecția minorităților*, cât și de spațiul geografic sunt și ele invocate, dar totuși nu în aceeași măsură ca și argumentarea generală.

Un argument frecvent în doctrina britanică, dar care nu este accentuat în argumentul general, este ceea ce a fost denumit drept argumentul *eficiență*: camera superioară contribuie la îmbunătățirea eficienței legislativului ca un tot întreg, deoarece o parte din volumul de muncă este delegată Camerei Lorzilor.

Una dintre cele două investigații dezvoltate de guvernul britanic a fost făcută înainte de reforma din 1999, iar alta a fost realizată ulterior. În pofida acestei reforme majore, care a modificat esențial Camera Lorzilor, se observă o continuitate a doctrinei în favoarea sistemului bicameral în care principalele argumente sunt constante.

Argumentarea în jurul beneficiilor sau avantajelor sistemului bicameral în Marea Britanie și în Suedia este foarte asemănătoare. De semnalat în acest sens faptul că argumente similare invocate în cadrul studiului constituțional suedez din 1963 se regăsesc în studiile britanice din 1998 și 2007. Argumentele de *stabilitate*, *continuitate* și *valoare* complementare, categorizate ca atare în studiul suedez cu mai mult de cinci decenii în urmă, sunt invocate și astăzi în mod constant în Marea Britanie.

Marea Britanie și Suedia diferă în același fel de argumentele generale pentru bicameralism. Acest lucru se datorează faptului că ambele țări nu pun la fel de

multă pondere pe argumentul care cuprinde protecția minorităților sau pe dimensiunea geografică.

Discuțiile în jurul subiectului reformei structurii parlamentului în Suedia erau coroborate în primul rând și cu problema, cui îi convine sistemul unicameral și care sunt avantajele acestuia. Într-o democrație care se consolida, așa cum era Suedia mijlocului secolului al XX-lea, referințe la necesitatea schimbării structurii parlamentului au fost operate în mai multe rânduri, în special de către liderii Partidului Liberal și nu numai, accentul fiind plasat pe necesitatea consolidării partidelor politice, dar și pe aprofundarea relației dintre cetățeni și parlament.

În definitiv, Riksdagul [23] (parlamentul unicameral) suedez devine reprezentantul suprem al poporului, care emite legi, adoptă decizii privind taxele de stat și reglementează utilizarea fondurilor publice, fiind responsabil, concomitent, pentru guvernare și administrare.

Riksdagul este ales prin alegeri libere, secrete și directe. În cadrul alegerilor parlamentare, votarea are loc pentru candidații propuși de partidele politice, alegătorilor fiindu-le oferite oportunități pentru a vota separat pentru o singură persoană. Dreptul de vot la alegerile pentru Riksdag aparține cetățenilor suedezi care au/sau au avut vreodată domiciliu în stat, începând cu vârsta de 18 ani [23, p. 773].

Alegerile în Riksdag au loc la fiecare al patrulea an, dar pot fi organizate și alegeri anticipate. Astfel, numai o persoană ce corespunde acestor condiții de eligibilitate, identice cu cele ale votanților, poate fi un membru sau un membru de alternativă al Riksdagului [23, p. 773].

Parlamentul este compus dintr-o singură cameră care are 349 de membri. Deputații Riksdagului trebuie să aibă adjuncți [23, p. 773].

Din cele 349 de mandate ale Riksdagului, 310 sunt alocate circumscripțiilor electorale, iar 39 de mandate, conform doctrinei constituționale suedeze, sunt considerate de egalizare (*adjustment seats*) [23, p. 773].

Problema construcției sistemului electoral în Suedia era considerată tacit ca un for călăuzitor în efortul de a menține și a asana interacțiunea între individ și autoritățile publice. Izvorul puterii societății democratice emana din interesul activ al cetățenilor suedezi în afacerile societății [24].

Mandatele atribuite circumscripțiilor se repartizează între acestea proporțional cu numărul alegătorilor din fiecare circumscripție electorală și cu numărul de persoane cu drept de vot din întreaga țară. Metoda de repartizare proporțională a mandatelor a fost criticată, deoarece presupunea existența unor circumscripții electorale masive și votarea partidelor, nu a persoane-

lor. Deputații în asemenea circumstanțe riscau să fie mai mult sau mai puțini anonimi pentru alegători. În plus, alegătorul la nivel individual nu avea posibilitate să fie familiarizat cu toate problemele dezbătute în campania electorală. Astfel apărea o situație în care alegătorul nu dispunea de posibilitatea de a pătrunde avizat în chestiunile discutate, iar ca un eventual rezultat – neîncrederea în democrația politică. Din această cauză ar fi cu mult mai bine ca cetățeanul să-și creeze un climat de încredere personală vis-a-vis de candidatura pe care vrea s-o aleagă [25].

De menționat că mandatele se repartizează între partide. Astfel, doar partidele ce au obținut cel puțin 4% din numărul total de voturi exprimate în Regat participă la distribuirea mandatelor. Partidele ce s-au postat sub pragul de 4% participă la distribuirea mandatelor doar pentru circumscripții [26].

Locurile fixate pentru circumscripții se repartizează între partide conform rezultatelor electorale pe circumscripție. Locurile de egalizare sunt repartizate între partide în baza unui sistem proporțional, reglementat expres de legislația Suediei [26, p. 774].

Important este că locurile de egalizare se repartizează circumscripțiilor după ce au fost repartizate în prealabil partidelor. La repartizarea locurilor între partide este utilizată metoda numită *odd-number method*. Fiecare membru numit pentru locurile obținute de partide va avea și un membru de alternativă. Orice apel împotriva rezultatelor alegerilor se soluționează de către Consiliul Electoral de Revizuire. Alegerile ordinare ale Riksdagului se desfășoară în septembrie. Riksdagul nou ales se întrunește în prima ședință între cea de-a patra zi – maxim cea de-a 15-a zi după declararea rezultatelor finale ale alegerilor [26, p. 774].

Legislativul își alege speakerul și trei vicespeakeri din rândurile membrilor săi pentru fiecare perioadă electorală. Ulterior, sunt alese componentele nominale ale celor 17 comitete ale Riksdagului [26, p. 774].

CONCLUZII

Sub aspectul apariției sale, existența parlamentului unicameral în Suedia, în toate formele sale de organizare și manifestare, trebuie considerată drept o exprimare a aspirațiilor cetățenilor de a participa la elaborarea legilor prin intermediul unui for care să reprezinte interesele tuturor cu o reprezentanță populară suverană, cu o responsabilitate mai mare și cu o conexiune mai strânsă între alegători și aleși.

Inspirat de nevoile sociale, sistemul parlamentar suedez, deși inițial bicameral, s-a transformat într-un sistem unicameral sub influențe interne și schimbări

de ordin economic, politic etc. Drept rezultat s-a asanat calitativ accesul cetățenilor la procesul decizional al statului, astfel consolidându-se realizarea mai aprofundată a principiului democrației participative directe.

Cercetarea istorică a reformei constituționale din Suedia ne-a permis concluzionarea definitivă că formalizarea parlamentului unicameral suedez prin reguli de natură constituțională a fost un proces complex în anii 1970, accentul fiind plasat pe reliefa doctrinei științifice parlamentare privind caracterul unicameral al procedurii legislative și reprezentativitatea instituției parlamentului.

Analiza comparativă a activității parlamentului a oferit prilej de a conchide că atunci când intențiile alegătorilor suedezi au devenit realitate, structura unicamerală a parlamentului din Suedia a permis o desfășurare de o calitate mai înaltă și mai intensă a procesului legislativ, soldată cu o economisire evidentă de resurse financiare și umane.

BIBLIOGRAFIE

1. Davidsson L. Riksdagen. In: Svensk författningsspolitik, Ingvar Mattson și Olof Petersson. Författarna och Studentlitteratur, Studentlitteratur AB Lund, 2016, p. 120-136.
2. Suedia va acorda în anul 2016–2017 Republicii Moldova 4,5 milioane de dolari pentru dezvoltarea instituțională a Parlamentului Republicii Moldova. www.canal 12, md. (accesat la 11 octombrie 2016).
3. Davidsson L. Riksdagen. In: Svensk författningsspolitik, Ingvar Mattson și Olof Petersson. Författarna och Studentlitteratur, Studentlitteratur AB Lund, 2016, p. 120-136.
4. Cristea G. Regi și diplomați suedezi în spațiul românesc: secolele XVII-XX. Cluj-Napoca: Academia Română, 2007, p. 10-11.
5. The Constitution of the Kingdom of Sweden, <http://www.isn.ethz.ch> (accesat la 16 iulie 2016).
6. Riksarkivet, <https://riksarkivet.se/regeringsformen> (accesat la 17 iulie 2016).
7. Petersson O. The Swedish 1809 Constitution The Swedish Centre for Business and Policy Studies, SNS Stockholm 2009, p. 5. http://www.olofpetersson.se/_arkiv/skrifter/rf1809.pdf (accesat la 18 iulie 2016).
8. Lloyd-Pugh Isabelle, Bengtsson O. Varför ha en kamare, när man kan ha två?, 2013. <http://www.lu.se/lup/publication/3788223>, p. 12.
9. Davidsson L. Riksdagen. In: Mattson Ingvar și Petersson Olof. Det svenska samhället 1720-2006. Böndernas och arbetarnas tid. Hedenborg och Kvarnström. 2011. p. 119-121.
10. Riksdagens historia. <http://www.riksckmkn.se/sa-funkar-riksdaucn-dcinokrati/riksdacens-historia> (accesat la 16 iulie 2016)
11. Hedenborg Susanna, Kvarnström L. Det svenska samhället 1720-2006. Böndernas och arbetarnas tid. Lund: Studentlitteratur AB Hedenborg, 2009, p. 318.

12. Nyman O. Samhälle och riksdag, Uppsala: Almqvist & Wiksells Boktryckeri AB, 1966, p. 100.
13. Nyman O. Samhälle och riksdag, Uppsala: Almqvist & Wiksells Boktryckeri AB, 1966, p. 167.
14. Davidsson L. Riksdagen. In: Mattson I., Petersson O. Det svenska samhället 1720-2006. Böndernas och arbetarnas tid. Hedenborg och Kvarnström, 2011, p. 123.
15. Justitiedepartementet, Statens Offentliga Utredningar, Stockholm, 1963, p. 116-117, <http://regina.kb.se/sou/>.
16. Justitiedepartementet, Statens Offentliga Utredningar, Stockholm, 1963, p. 116, <http://regina.kb.se/sou/>.
17. Justitiedepartementet, Statens Offentliga Utredningar, Stockholm, 1963, p. 117. <http://regina.kb.se/sou/>.
18. Justitiedepartementet, Statens Offentliga Utredningar, Stockholm, 1963, p. 117. <http://regina.kb.se/sou/>.
19. Guvernul Marii Britanii. În: The House of Lords: Reform, 2007, p. 26.
20. Lord Irvine of Lairg. Human Rights, Constitutional Law and the Development of the English Legal System, Oxford and Portland Oregon. 2003, p. 95.
21. Guvernul Marii Britanii. În: The House of Lords : Reform, 2007, p. 6.
22. Parlamentul Marii Britanii. <http://www.parliament.uk/business/lords/whos-in-the-house-of-lords/members-and-their-roles/diverse-experience> (accesat la 17 iulie 2016).
23. Guceac I. Constituțiile statelor lumii. Abordare rezumativă. Chișinău: Bons Offices, 2016, p. 773-774.
24. Justitiedepartementet, Statens Offentliga Utredningar, Stockholm, 1963, p. 9, <http://regina.kb.se/sou/>.
25. Justitiedepartementet, Statens Offentliga Utredningar, Stockholm, 1963, p. 9, <http://regina.kb.se/sou/>.
26. Guceac I. Constituțiile statelor lumii. Abordare rezumativă. Chișinău: Bons Offices, 2016, p. 774.
27. The Constitution of the Kingdom of Sweden, <http://www.isn.ethz.ch>, (accesat la 17 iulie 2016).

Mihail Greuc. *Tractoristul*. 1967, partea centrală a tripticului *Istoria unei vieți*, ulei pe pânză, tempera, 160 × 140 cm. Galeria de Stat „Tretiakov”, Moscova